

Aigua

Calen polítiques i marcs reguladors d'àmbit mundial que ens permetin viure en un planeta amb una disponibilitat d'aigua limitada i un consum creixent

JOAQUIM COELLO I BRUFAU

EL PUNT, 20/06/10

L'augment de la població mundial, de 2.500 milions fa setanta anys als 7.000 milions d'ara, ha generat una necessitat d'aigua que passa de ser un bé sense valor per l'abundància a ser un bé escàs. Algú ha afirmat que l'aigua serà el petroli del segle XXI. Només el 3% de l'aigua és dolça i d'aquesta el 70% està en forma de gel als pols, als glacials i a les muntanyes. El 29% és aigua subterrània i tan sols l'1% és aigua superficial en llacs i rius.

L'arribada de l'electricitat arreu i el cost del transport de l'aigua, ha fet augmentar de manera exponencial l'explotació de les reserves subterrànies mitjançant pous dels quals és fàcil bombar aigua per a ús proper i immediat. La sobreexplotació d'aquests aquífers ha creat problemes en determinades àrees per la reducció del nivell freàtic. Hi ha reserves que s'han perdut definitivament perquè l'explotació ha estat superior a la recuperació. Això crea ja problemes i en crearà més en el futur si aquests terrenys es salinitzen o contaminen. Hi ha doncs una necessitat de planificar l'agricultura. Si una poma requereix 70 litres d'aigua, un quilo de blat 100, un litre de llet 1.000 i un quilo de carn de vaca 15.000, és evident que és necessari racionalitzar cultius en funció de les disponibilitats d'aigua i certs projectes faraònics com la irrigació del desert a Aràbia o a Líbia mitjançant l'explotació de les reserves d'aigua del subsòl són insostenibles perquè no plou al territori, per tant

no es poden recuperar aquelles i tenen nul sentit econòmic perquè el rendiment obtingut no guarda relació amb la inversió.

L'Índia és on més s'exploten les aigües subterrànies per a ús domèstic i agrícola. S'han establert a la província d'Andhra Pradesh comunitats d'agricultors que limiten anualment l'extracció d'aigua del subsòl per no esgotar una reserva essencial per a la seva subsistència. És un exemple d'explotació responsable d'un recurs escàs.

L'extensió de sistemes de clavegueram i per tant la higiene, ha allargat, més que cap altre avanç científic o tecnològic, la vida humana i són els mil milions de persones que no en tenen i que no disposen d'aigua corrent, els que pateixen més malalties. Cada dia més de 5.000 nens moren de disenteria a conseqüència de la manca d'higiene. L'aigua per a consum humà contribueix de manera important a l'allargament de vida i al confort personal, i és un dret universal, com ja al segle VI va decretar l'emperador Justinia.

L'estabilització dels cabals d'aigua superficial requereix la construcció d'embasaments que permetin recollir l'aigua en èpoques d'abundància –el monsó a l'Índia dura quatre mesos–, per disposar-ne en èpoques de sequera. El Banc Mundial ha reconegut aquest interès i finança projectes hidràulics per uns 1.000 milions de dòlars l'any, però els grans embasaments tenen detractors. Assuan, el barratge al Nil alt a Egipte, ha permès crear centenars de milers d'hectàrees de cultius, ha evitat les avingudes del riu i ha permès generar l'electricitat que abasteix tot l'Egipte, però ha eliminat el transport de sediments, cosa que ha contaminat molts dels canals d'irrigació i ha danyat seriosament el delta del Nil, envaït ara per l'aigua salada de la Mediterrània i provocant l'erosió

de la costa de Tunísia a Síria. No és, doncs, evident que la construcció indiscriminada d'embasaments resolgui tots els problemes perquè de fet se'n poden crear de nous a llarg termini encara no visibles en el curt. L'aigua, com totes les reserves del planeta, és un bé finit, però té una diferència respecte de les reserves de minerals o petroli, i és que el seu ús no necessàriament en redueix la quantitat disponible. L'aigua per a consum humà pot ser després utilitzada a l'agricultura i és per això que l'ús ha de ser planificat i regulat per augmentar-ne l'eficiència, ja que el consum no deixarà de créixer tant per l'augment de la població com per l'augment del nivell de vida en un món en què en cinquanta anys 2.000 milions de persones passaran de rendes al llindar de la pobresa a rendes similars a les de la classe mitjana occidental. De fet només l'aigua evaporada o transpirada per la vegetació és la que es perd irremeiablement i és per això que molts cultius aparentment ecològics no ho són perquè perden per evaporació fins al 80% de l'aigua destinada a la irrigació.

Aquesta qüestió planteja la necessitat de polítiques i marcs reguladors d'àmbit mundial per permetre viure en un planeta amb una disponibilitat d'aigua limitada i un consum creixent. La dificultat per mobilitzar i coordinar aquestes polítiques es deu a la manca d'una autoritat superior que la imposi, però no per això són menys necessàries i urgents. Tenen raó els ecologistes del segle XXI quan exigeixen diligència dels governs. De la mateixa manera que els proletaris o les sufragistes fins als anys 30 del passat segle, van fer possible una societat més justa i igualitària, és obvi que malgrat la molèstia que per a molts suposen els defensors del medi ambient, aquests ens ajuden a tenir un món millor amb més qualitat de vida. Progressivament s'incorpora la racionalitat i la responsabilitat, encara que amb insuficient velocitat i energia.